

INNHOOLD

Forord	7
Noen hovedpunkter i Leif Holbæk-Hanssens tenkning	11
Livsbilder - Leif Holbæk-Hanssen 1917-1991	37
DEL I Vitenskap, ideer og kreativitet	65
Innledning	67
1. Idé, ideer og plan	69
2. Tankekors for filosofer og forskere fra Aristoteles til Kuhn ..	80
3. Legmannsbetraktninger over tro, viten og vitenskap	104
4. Menneskets skapende evner	122
5. Vår tids behov for menneskelighet	151
6. Perspektiv for forskning	170
DEL II Markedsføring, innovasjon og utvikling	187
Innledning	189
7. Markedsutvikling – noen hovedpunkter	193
8. Samfunnets syn på næringslivet	218
9. Makt, manipulasjon og markeder	234
10. Viktigere tendenser i moderne markedsføring	259
11. Markedsføring og samfunnsutviklingen	279
12. Markedsføringens fremtid – trusler, utfordringer og muligheter	300
DEL III Et samfunn for menneskelig utvikling	323
Innledning	325
13. Noen betraktninger om mulige helhetssyn i forhold til vanlige strategiske hensyn	327
14. Kommunikasjon innen og mellom organisasjoner	337
15. Bilder fra det sosiales ontologi	351
16. Det sann-fagert gode og den sosiale tregreningstanke	369

17. Et samfunn for menneskelig utvikling	386
18. Samfunnsutvikling i antroposofisk perspektiv	409
19. Kampen mellom Øst-Europas og Vestens økonomi	436

EPILOG Den sosiale kunst

Frihet, likhet og broderlighet som oppgave og utfordring	447
--	-----

Bibliografi	458
-------------------	-----

FORORD

Verden er i dag preget av en dyptgående finanskrise som er i ferd med å utvide seg til en alvorlig økonomisk krise. Problemene har medført at det stilles grunnleggende spørsmål ved de markedsbaserte prinsipper som har styrt den globale økonomi de senere år.

Det fremsettes grunnleggende kritikk av den underliggende sterke låne- og forbruksvekst som stadig har blitt drevet mot nye høyder.

Det er ikke lett å få øye på løsninger: De tiltak som er iverksatt – og som vil bli iverksatt i den kommende tiden – bærer preg av å reparere de problemer som har oppstått, snarere enn å tenke radikalt nytt.

Et gjennomgående trekk ved utviklingen i Europa og USA er den grådighet og mangel på etiske grunnprinsipper som i altfor mange tilfeller har styrt utviklingen.

Denne essaysamlingen er utgitt for å minnes og hedre en fagøkonom som både i liv og lære tenkte annerledes, og som igjen og igjen påpekte manglene ved det økonomiske system som har vært dominerende i de siste desennier.

Leif Holbæk-Hanssen (1917–1991) var professor ved Norges Handelshøyskole. Han spilte en dominerende rolle for norsk markedsføring, og tiltrådte i 1960 embetet som professor i markeds- og distribusjonsøkonomi ved NHH, som den første norske professor i faget. Han satte i sin tid som professor dype spor etter seg, både der og andre steder, og mottok flere ordener og æresbevisninger for sin pionerinnsetning for norsk næringsliv. Ved Universitetet i Uppsala og Handelshögskolan i Stockholm ble han utnevnt til æresdoktor.

Holbæk-Hanssen var levende opptatt av bedriftsledelse, markedsføring og etikk, og han var en varm forsvarer for at næringslivet også skulle tjene andre interesser enn de rent økonomiske.

Han var en viktig medspiller i forbindelse med stiftelsen av den økologiske pionerbedriften Helios, som han var rådgiver for i en årrekke. Hans tanker og idealer finner man også igjen i fundamentet for dagens Cultura Sparebank. Banken ble opprettet i 1997 etter tidligere å ha vært drevet som et lånesamvirke i flere år. Cultura Sparebank oppfyller flere av Holbæk-Hanssens idealer – først og fremst ved at hele bankens næringsvirksomhet primært er rettet mot å tjene samfunnet og låntakere – og ikke hensynet til maksimal profitt.

I forlengelsen av Cultura Sparebanks 10-årsjubileum i 2007 ble Leif Holbæk-Hanssens ideer og virksomhet fremhevet. Dette medførte at det ble nedsatt et lite utvalg, som ønsket å vurdere om det var grunnlag for å utgi en essaysamling.

Det ble gjort et grundig arbeid for å få en fullstendig oversikt over hans livsverk. Etter at dette innsamlingsarbeidet var avsluttet, ble det valgt ut de foredrag og artikler som

- formidler sentrale ideer hos Holbæk-Hanssen
- også i dag er aktuelle og kan representere et grunnlag for inspirasjon og nytenkning.

Foredragene og artiklene ble til i perioden 1954–1991. Det har ikke vært mulig å sted- og tidfeste samtlige bidrag nøyaktig. Vi har for øvrig tillatt oss en lett modernisering av språket.

Det er redaksjonskomiteens håp at essaysamlingen skal bidra til den videre debatt om sentrale spørsmål innenfor markedsføring, etikk, bedriftsledelse og samfunnsutvikling. Bokens budskap er at det er nødvendig med en nytenkning som går ut over det å reparere en bedrifts- og samfunnsøkonomi som ikke er forenlig med en bærekraftig utvikling, og det blir forsøkt å vise hva en slik nytenkning kan bestå i.

Redaksjonskomiteen ønsker å takke Leif Holbæk-Hanssens barn

for tilgang til farens arkiv, og datteren Hilde Holbæk-Hanssen for stor hjelp med å legge de utvalgte foredrag og artikler til rette for publisering.

Vi takker også Hege Vatne Arntsen for uvurderlig innsats i arbeidet med ombrekking av denne boken.

Videre takkes Cultura Gavefond for verdifull økonomisk støtte.

Juni 2009

Svein Berglund • Geir Hågvar • Ove Jakobsen • Cato Schiøtz